

POMNIKI PRZYRODY W LEDNICKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM

Lednicki Park Krajobrazowy powołany do istnienia w maju 1988 roku, ma niską lesistość w porównaniu do innych parków krajobrazowych: zaledwie 10% jego powierzchni to lasy. Osadnictwo zapoczątkowane na terenach wokół Jeziora Lednickiego jeszcze w neolicie i trwające tu przez stulecia doprowadziło do odlesienia terenu. Na przeważającej części obszaru Parku dominują pola uprawne i łąki; towarzyszą im nieliczne zadrzewienia, które można napotkać wzdłuż brzegów jezior i cieków wodnych, przy drogach, na granicach pól. W dalszym ciągu utrzymuje się tendencja do usuwania drzew i krzewów dla poszerzenia arealu upraw.

Drzewa i krzewy w otwartym krajobrazie chroni się ograniczając ich wycinkę zgodnie z przepisami wynikającymi z ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska. Najcenniejsze, najdorodniejsze z nich otacza się opieką i uhonorowuje przez nadanie im statusu „pomnika przyrody”. (Ustawa o ochronie przyrody).

W momencie powołania Lednickiego Parku Krajobrazowego, zgodnie z rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, na jego obszarze znajdowały się dwa pomniki przyrody — drzewa rosnące w parku podworskim we wsi Głębokie (gm. Kiszkowo). Były to:

- lipa drobnolistna o obwodzie pnia 410 cm,
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 520 cm (Decyzja Urzędu Wojewódzkiego z dnia 29.12.83 r., Dz. Urz. nr 2 z dnia 15.08.89 r.).

Drzewa te zostały wytypowane na pomniki przez Urząd Gminy w Kiszkowie.

W 1991 roku, z inicjatywy Inspektora ds. Ochrony Środowiska Urzędu Gminy w Klecko w wojewódzkim rejestrze pomników przyrody (Rozporządzenie Wojewody Poznańskiego nr 3/91, Dz. Urz. Nr 2 z dnia 25. Kwietnia 1991 r.) znalazły się drzewa rosnące na obszarze Lednickiego Parku Krajobrazowego we wsiach Waliszewo i Dzieściemiarki (gm. Klecko). Są to:

- lipa drobnolistna o obwodzie 329 cm, rosnąca przy drewnianym kościele p.w. św. Katarzyny w Waliszewie (ryc. 1.),
- oraz drzewa z zabytkowego parku podworskiego w Dzieściemiarkach:
- lipa szerokolistna, obwód pnia 415 cm,
  - lipa szerokolistna, obwód pnia 318 cm (pomnik „podwójny”),
  - jesion wyniosły, obwód pnia 314 cm,
  - jesion wyniosły, obwód pnia 315 cm,
  - jesion wyniosły, obwód pnia 314 cm (pomnik „potrójny”),
  - wiąz szypułkowy, obwód pnia 351 cm (ryc. 2.),
  - lipa drobnolistna, obwód pnia 312 cm.

To samo rozporządzenie Wojewody Poznańskiego uznało za pomniki kolejne drzewa rosnące w parku zabytkowym w Głębokiem (gm. Kiszkowo). Są to:

- lipa szerokolistna w zachodniej części parku; obwód 310 cm,
- jesion wyniosły w zachodniej części parku; obwód 355 cm,
- dąb szypułkowy w południowo — zachodniej części parku; obwód 320 cm,
- jesiony wyniosłe w zachodniej części parku; obwody 310, 315 i 320 cm.

W grudniu 1993 roku Gmina Kiszkowo uchwałą Rady Gminy powołała kolejne pomniki przyrody — drzewa, z których 8 rośnie we wsi Sławno na obszarze Lednickiego Parku Krajobrazowego. W roku 1997 dzięki staraniom Parku zostały one wpisane do wojewódzkiego rejestru pomników przyrody (Rozporządzenie Wojewody Poznańskiego Nr 1/97 z dnia 6. lutego 1997r, Dz.Ur.z. nr 3 z dnia 17. Lutego 1997 r.).

Są to dwie topole białe rosnące w Sławnie po dwóch stronach drogi Kiszkowo-Gniezno:

- „Wiktoria” o obwodzie pnia 465 cm,
  - „Teresa” o obwodzie pnia 495 cm
- oraz drzewa rosnące na cmentarzu parafii rzymsko-katolickiej w Sławnie:
- buk pospolity „Józef” (przy bramie cmentarza), obwód pnia 465 cm, (ryc. 3.)
  - buk pospolity „Mieczysław”(przy głównej alejce), obwód pnia 304 cm,
  - topola biała „Irena”, obwód pnia 472 cm,
  - dąb szypułkowy „Stanisław”, obwód pnia 430 cm,
  - topola biała (przy kaplicy cmentarnej), obwód pnia 330 cm,
  - topola biała (na prawo od wejścia, u podnóża wzgórza cmentarnego), obwód pnia 418 cm.

Nadane drzewom imiona pochodzą od członków rodziny Chełmickich, pochowanych w podziemiach kaplicy cmentarnej, dawnych właścicieli okolicznych dóbr.

Od początku lat dziewięćdziesiątych trwała penetracja terenu Lednickiego Parku Krajobrazowego prowadzona przez jego pracowników wspomaganych przez inspektorów ds. ochrony środowiska gmin: Kiszkowo i Klecko, mająca na celu min. wstępne rozpoznanie zasobów przyrodniczych Parku. W jej wyniku udało się znaleźć wiele cennych drzew zasługujących na miano pomnika przyrody. Wytypowane okazy zostały pomierzone i w latach 1995 i 1996 poddane zabiegom konserwacyjnym, przeprowadzonym przez zespół chirurgów drzew. Zgodnie z dokumentacją dostarczoną przez nas Wojewódzkiemu Konserwatorowi Przyrody rozporządzeniem Wojewody Poznańskiego nr 1/97 z dnia 6. Lutego 1997 r. za nowe pomniki przyrody na obszarze Lednickiego Parku Krajobrazowego uznano następujące drzewa:

- dąb szypułkowy „Otton III”, obwód 350 cm; rośnie w lesie przy dukcie poprzecznym do brukowanej drogi Imiołki-Kamionek (gm. Kiszkowo); nosi imię cesarza niemieckiego — pierwszego władcy europejskiego, który uznał Bolesława Chrobrego za króla Polski; w 1000 roku pielgrzymował do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie,
- dąb szypułkowy „Św. Wojciech”, obwód 350 cm (gm. Kiszkowo); rośnie w lesie przy dukcie leśnym w pobliżu granicy gmin Kiszkowo i Klecko; imię nadano dla

Ryc. 1. Lipa drobnolistna
przy kościele
w Waliszewie
Abb. 1. Kleinblättrige
Linde bei der Kirche in
Waliszewo

Ryc. 2. Wiąz szypulkowy
w parku w Dziecimiarkach
Abb. 2. Flatter-Ulme im
Park w Dziecimiarki

Ryc. 3. Buk pospolity
„Józef” przy bramie
cmentarza w Sławnie
Abb. 3. Rotbuche "Józef"
beim Friedhofstor
in Sławno

Ryc. 4. Pień dębu szypułkowego „Chrobry” przy drodze Imiolki - Kamionek
Abb. 4. Stamm der Stieleiche "Chrobry" bei der Straße Imiolki - Kamionek

Ryc. 7. Topola biała w Imiolkach
Abb. 7. Silberpappel in Imiolki

Ryc. 6. Dąb szypułkowy „Kazimierz Odnowiciel” droga Imiolki - Kamionek
Abb. 6. Stieleiche "Kazimierz Odnowiciel", Straße Imiolki - Kamionek

- uczczenia św. Wojciecha (956 – 997), pierwszego polskiego świętego, męczennika, (którego szczątki spoczywają w pobliskim Gnieźnie) w 1000-lecie Jego śmierci,
- dąb szypułkowy „Edward”, obwód 310 cm; rośnie w lesie w pobliżu południowego brzegu Jeziora Linie (gm. Kłeco); imię nadano dla uhonorowania hr. Edwarda Raczyńskiego (1786 – 1845), kolekcjonera, mecenasa sztuki i działacza społecznego, niezwykle zasłużonego dla Wielkopolski i Poznania, odkrywcy ruin wczesnopiastowskiej budowli na Ostrowie Lednickim,
  - dąb szypułkowy „Jordan”, obwód 340 cm; rośnie w lesie przy starej, brukowanej drodze łączącej dawne folwarki Imiołki i Kamionek (gm. Kiszkowo); imię nadano dla uczczenia pierwszego biskupa Polski Jordana (? — 982 lub 984),
  - dąb szypułkowy „Mieszko I”, obwód 310 cm; rośnie w lesie przy brukowanej drodze Imiołki — Kamionek (gm. Kiszkowo); imię nadano dla uhonorowania księcia Mieszka I-go (? — 992), pierwszego historycznego przedstawiciela dynastii Piastów, twórcy Państwa Polskiego, który w 966 roku przyjął chrzest,
  - dąb szypułkowy „Czсібór”, obwód 310 cm; rośnie w lesie przy drodze Imiołki — Kamionek (gm. Kiszkowo); imię nadano dla uhonorowania księcia polskiego Czсібora, brata Mieszka I-go, który w bitwie pod Cedynią (972 r.) na czele odwołów wojsk polskich zwyciężył margrabiego Hodona,
  - dąb szypułkowy „Bolesław Chrobry”, obwód 435 cm, najokazalszy z dębów rosnących przy drodze Imiołki — Kamionek (gm. Kiszkowo); imię nadano dla uhonorowania pierwszego króla polskiego Bolesława Chrobrego (967 – 1025), syna Mieszka I-go i Dobrawy, twórcy potęgi wczesnofeudalnego Państwa Polskiego, (ryc. 4 i 5)
  - dąb szypułkowy „Mieszko II”, obwód 335 cm; rośnie w lesie przy drodze Imiołki-Kamionek (gm. Kiszkowo); imię nadano dla uhonorowania Mieszka II Lamberta (990 – 1034), króla polskiego (1025 – 1033), drugiego syna Bolesława Chrobrego, ożenionego z Rychezą, siostrzenicą Ottona III-go,
  - dąb szypułkowy „Kazimierz Odnowiciel”, obwód 425 cm; rośnie przy drodze Imiołki-Kamionek (gm. Kiszkowo); imię nadano dla uhonorowania księcia polskiego Kazimierza I-go Odnowiciela (1016 – 1058), syna Mieszka II-go i Rychezy, który odbudował po śmierci Mieszka II-go i najeździe Brzetysława czeskiego państwo polskie, (ryc. 6.)
  - świerk pospolity „Albin”, obwód 345 cm; rośnie w lesie w pobliżu południowego brzegu Jeziora Linie (gm. Kłeco); imię nadano dla uhonorowania hrabiego Albina Węsierskiego (1812 – 1875) właściciela pobliskiej posiadłości ziemskiej Zakrzewo, odznaczonego złotym krzyżem Virtuti Militari uczestnika powstania listopadowego, który w 1856 roku z pobudek patriotycznych wykupił Ostrów Lednicki dla zabezpieczenia reliktyw budowli piastowskich przed zniszczeniem i był pierwszym badaczem wyspy,
  - topolę białą, obwód 450 cm; rośnie przy drodze we wsi Imiołki (gm. Kiszkowo), (ryc.7.)
  - gruszę pospolitą, obwód 253 cm; rośnie na zboczu na wschodnim brzegu Jeziora Linie (gm. Kłeco),
  - sosnę czarną, obwód 220 cm; rośnie w pobliżu ciekii wodnego przechodzącego pod drogą asfaltową Waliszewo-Dziećmiarki (gm. Kłeco), (ryc. 8.)

- trzmielinę pospolitą, obwód 82 cm; rośnie na zboczu, na wschodnim brzegu Jeziora Linie.

Łącznie do roku 1997 na obszarze Lednickiego Parku Krajobrazowego zarejestrowano 33 pomniki przyrody (w tym trzy zbiorowe). Jest to 38 drzew i jeden krzew.

Maria Chojnacka

Ryc. 5. Pień dębu szypułkowego „Chrobry” przy
drodze Imiołki — Kamionek
Abb. 5. Stamm der Stieleiche „Chrobry” bei der
Straße Imiołki — Kamionek

Ryc. 8. Sosna czarna
Abb. 8. Schwarzkiefer